

SENAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1993-1994

21 JUIN 1994

Projet de loi portant approbation du Protocole n° 9 de la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, fait à Rome le 6 novembre 1990

EXPOSE DES MOTIFS

Le présent protocole a pour objet d'ouvrir aux requérants individuels le droit de saisir la Cour européenne des droits de l'homme et de déterminer les modalités qui régissent l'exercice de ce droit.

Dans l'état actuel de l'article 25 de la Convention, les personnes se prétendant victimes de violations des droits de l'homme peuvent soumettre leurs griefs contre l'Etat mis en cause à la Commission européenne des droits de l'homme. Néanmoins, à ce jour, seule la Commission ou l'un des Etats concernés ont le droit de déférer ces affaires à la Cour.

Dans la mesure où elle permet à l'Etat en cause, mais non au requérant individuel, de saisir la Cour, cette procédure ne garantit pas l'« égalité des armes ». La situation dans laquelle l'individu a obtenu la reconnaissance des droits énumérés par la Convention européenne, mais non la possibilité d'exploiter plei-

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1993-1994

21 JUNI 1994

Ontwerp van wet houdende goedkeuring van het Protocol nr. 9 bij het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, gedaan te Rome op 6 november 1990

MEMORIE VAN TOELICHTING

Dit protocol heeft tot doel aan natuurlijke personen de mogelijkheid te bieden een zaak aanhangig te maken bij het Europees Hof van de Rechten van de Mens en strekt tevens ertoe de modaliteiten te bepalen die de uitoefening van dat recht regelen.

In de huidige stand van zaken kunnen natuurlijke personen die beweren dat zij het slachtoffer zijn van een schending van de rechten van de mens overeenkomstig artikel 25 van het Verdrag tegen de daarbij betrokken Staat een klacht indienen bij de Europese Commissie voor de Rechten van de Mens. Tot dusver beschikken evenwel alleen de Commissie en de betrokken Staten over het recht om dergelijke zaken bij het Hof aanhangig te maken.

Aangezien de mogelijkheid alleen aan de betrokken Staat wordt geboden om een zaak bij het Hof aanhangig te maken en niet aan natuurlijke personen, kan niet worden gesteld dat « met gelijke wapens wordt gestreden ». De omstandigheid waarbij een persoon de erkenning heeft verkregen van de in

nement le mécanisme de contrôle prévu pour les faire respecter, est aujourd'hui tenue comme une incohérence par rapport à l'esprit de la Convention.

Il serait, en effet, illogique que la Convention maintienne le requérant individuel dans une situation inégale et défavorisée, devant les instances de Strasbourg, alors qu'elle prévoit que toute personne doit avoir, à l'échelon national, un droit de recours effectif devant un tribunal, en vue de faire apprécier ses droits. Il est donc opportun que les individus jouissent des mêmes possibilités de recours dans la procédure internationale visant à faire apprécier les droits que leur reconnaît la Convention.

En ouvrant à l'individu le droit de défendre sa propre cause devant la Cour européenne, le nouveau protocole remédie à cette inégalité de traitement entre les personnes et les Etats.

Il renforce également le droit à une procédure contradictoire.

A plusieurs reprises, les autorités belges se sont exprimées sans détours sur l'opportunité d'une réforme en faveur du droit de recours individuel. Celle que met en place le nouveau protocole est assortie d'un mécanisme destiné à éviter l'encombrement de la Cour européenne par l'accumulation des requêtes individuelles : à leur égard, est institué comme instrument de filtrage, un comité composé de trois membres de la Cour, dont le juge national, qui ne transmettra la requête à la Cour que si l'affaire soulève une question grave relative à l'interprétation ou à l'application de la Convention ou si elle justifie, pour d'autres raisons, son examen par l'instance suprême.

Une décision d'irrecevabilité ne pourra être prise qu'à l'unanimité du comité de la Cour et aura pour conséquence que l'affaire sera portée devant le Comité des ministres. Celui-ci décidera qu'il y a ou non violation de la Convention. La décision du comité de la Cour ne préjugera pas de celle que prendra le Comité des ministres sur le fond de l'affaire.

Lorsqu'au moins dix des parties à la Convention auront ratifié le nouveau protocole, la réforme instaurée entrera en vigueur à l'égard de celles-ci.

L'article 1er souligne la distinction entre ce nouveau protocole, facultatif, et les protocoles antérieurs introduisant des modifications à caractère

het Europees verdrag vermelde rechten, maar niet over de mogelijkheid beschikt om ten volle gebruik te maken van het controlemechanisme op de naleving van die rechten, wordt thans beschouwd als zijnde strijdig met de geest van het Verdrag.

Het is immers onlogisch dat de ongelijke en benadeelde positie van de natuurlijke personen in hun hoedanigheid van verzoeker voor de instanties te Straatsburg op grond van het Verdrag wordt gehandhaafd, terwijl het tegelijkertijd bepaalt dat eenieder op nationaal vlak de mogelijkheid moet hebben zich tot een rechtbank te wenden ten einde zijn rechten te doen gelden. Het is derhalve passend dat natuurlijke personen in internationale procedures ter vrijwaring van de hen door het Verdrag verleende rechten over dezelfde rechtsmiddelen beschikken.

Door aan de natuurlijke personen de mogelijkheid te bieden hun zaak voor het Europees Hof te verdedigen, maakt het nieuwe Protocol een einde aan de ongelijke behandeling van natuurlijke personen en Staten.

Tevens wordt het recht op een procedure op tegenspraak uitgebreid.

De Belgische autoriteiten hebben zich verscheidene malen ondubbelzinnig uitgesproken voor een hervorming met het oog op de toekenning van een individueel adïeringsrecht. De bij het nieuwe Protocol ingestelde regeling bevat een mechanisme dat erop is gericht de overbelasting van het Europees Hof als gevolg van het groot aantal verzoeken, te voorkomen: er wordt een bijzonder panel opgericht, een comité samengesteld uit drie leden van het Hof, waaronder de nationale rechter, dat de ingediende verzoeken alleen aan het Hof zal toezenden indien het een ernstig vraagstuk betreft dat de interpretatie of toepassing van het Verdrag raakt of om enige andere reden de behandeling door de hoogste instantie is gerechtvaardigd.

Een beslissing houdende niet-ontvankelijkheid van het verzoek moet door het comité van het Hof met eenparigheid van stemmen worden genomen en heeft tot gevolg dat de zaak voor het Comité van ministers wordt gebracht. Dit laatste Comité moet dan beslissen of het Verdrag al dan niet is geschonden. De beslissing van het comité van het Hof doet geen afbreuk aan de beslissing die het Comité van ministers neemt met betrekking tot de grond van de zaak.

Wanneer ten minste tien partijen bij het Verdrag het nieuwe Protocol hebben geratificeerd, wordt de erbij ingestelde hervorming ten opzichte van die partijen van kracht.

Artikel 1 laat toe de nadruk te leggen op het onderscheid tussen het nieuwe, facultatieve, Protocol en de vroegere protocollen waarbij wijzigingen van procedu-

procédural, dont l'entrée en vigueur était soumise à ratification par l'ensemble des parties à la Convention (par exemple le protocole n° 8).

L'article 2 modifie l'article 31, § 2, de la Convention de façon à prévoir la transmission du rapport de la Commission, non seulement au comité des ministres et aux Etats intéressés, mais également au requérant individuel. Seule la Commission peut décider de publier le rapport.

L'article 3 amende l'article 44 de la Convention relatif aux parties qui ont qualité pour se présenter devant la Cour, de façon à faire référence à l'individu.

L'article 4, amendement de forme de l'article 45, n'appelle pas de commentaires.

L'article 5 modifie l'article 48 de la Convention de façon à faire figurer le requérant individuel sur la liste de ceux qui ont qualité pour saisir la Cour, à décrire les conditions précitées dans lesquelles un comité de la Cour statue au préalable sur la recevabilité des requêtes individuelles, et à imposer leur examen par le Comité des ministres, au cas où le comité de la Cour déciderait qu'il n'y a pas lieu de saisir celle-ci.

Dans ce contexte, par souci de clarté, l'amendement introduit par l'article 5 remplace dans l'ensemble du texte de l'article 48, les termes « saisir la Cour » par ceux de « déférer à la Cour ».

Les articles 6 à 8 sont fondés sur le modèle de clauses finales approuvé par le Comité des ministres et contiennent les modalités de ratification et de mise en vigueur.

Le ministre des Affaires étrangères,

Willy CLAES.

rele aard zijn ingevoerd en waarvan de inwerking-treding onderworpen was aan de ratificatie door alle Partijen bij het Verdrag (bijvoorbeeld protocol nr. 8).

Artikel 2 wijzigt artikel 31, § 2, van het Verdrag in die zin dat erin wordt voorzien dat het rapport van de Commissie niet alleen wordt overgelegd aan het Comité van ministers en aan de betrokken staten, maar tevens aan de verzoeker. Alleen de Commissie kan ertoe besluiten het rapport openbaar te maken.

Artikel 3 wijzigt artikel 44 van het Verdrag met betrekking tot de partijen die bevoegd zijn om zich tot het Hof te wenden in die zin dat aan die opsomming van partijen de natuurlijke personen worden toegevoegd.

Artikel 4, een vormwijziging van artikel 45, behoeft geen commentaar.

Artikel 5 wijzigt artikel 48 van het Verdrag in die zin dat de natuurlijke personen worden opgenomen in de lijst van partijen die bevoegd zijn om een zaak bij het Hof aanhangig te maken en de voornoemde voorwaarden voor de behandeling van een zaak worden omschreven, te weten de voorafgaande beslissing van een comité van het Hof betreffende de ontvankelijkheid van het verzoek en de verplichting om de zaak te laten behandelen door het Comité van ministers ingeval het comité van het Hof beslist dat de zaak niet door het Hof moet worden behandeld.

Met het oog op de duidelijkheid van de bepaling wordt in de Franse versie van de tekst van artikel 5 betreffende de wijziging van artikel 48, overal de uitdrukking « saisir la Cour » vervangen door « déférer à la Cour ».

De artikelen 6 tot 8 zijn gegrond op het model van slotbepalingen dat door het Comité van ministers is goedgekeurd en bevatten de modaliteiten voor de ratificatie en de inwerkingtreding van het protocol.

De minister van Buitenlandse Zaken,

Willy CLAES.

PROJET DE LOI

ALBERT II,

Roi des Belges,

A tous, présents et à venir,
SALUT.

Sur la proposition de Notre ministre des Affaires étrangères,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS:

Notre ministre des Affaires étrangères est chargé de présenter, en Notre Nom, aux Chambres législatives, le projet de loi dont la teneur suit:

Article unique

Le Protocole n° 9 à la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales,

Fait à Rome le 6 novembre 1990, sortira son plein et entier effet.

Donné à Bruxelles, le 29 avril 1994.

ALBERT

Par le Roi:

*Le Vice-Premier ministre
et ministre des Affaires étrangères,*

W. CLAES.

ONTWERP VAN WET

ALBERT II,

Koning der Belgen,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen,
ONZE GROET.

Op de voordracht van Onze minister van Buitenlandse Zaken,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ:

Onze minister van Buitenlandse Zaken is gelast, in Onze Naam, bij de Wetgevende Kamers het wetsontwerp in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Enig artikel

Het Protocol nr. 9 bij het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden,

Gedaan te Rome op 6 november 1990, zal volkomen uitwerking hebben.

Gegeven te Brussel, op 29 april 1994.

ALBERT

Van Koningswege:

*De Vice-Eerste minister
en minister van Buitenlandse Zaken,*

W. CLAES.

**AVANT-PROJET DE LOI SOUMIS
AU CONSEIL D'ETAT**

Le texte de l'avant-projet est identique à celui du projet de loi déposé.

*
* *

AVIS DU CONSEIL D'ETAT

Le CONSEIL D'ETAT, section de législation, deuxième chambre, saisi par le Vice-Premier ministre et ministre des Affaires étrangères, le 18 février 1993, d'une demande d'avis sur un projet de loi « portant approbation du protocole n° 9 à la Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales, fait à Rome le 6 novembre 1990 », a donné le 19 avril 1993 l'avis suivant :

Le projet n'appelle pas d'observation.

La chambre était composée de :

M. J.-J. STRYCKMANS, président de chambre;

MM. Y. BOUQUEY et Y. KREINS, conseillers d'Etat;

MM. P. GOTHOT et J. van COMPERNOLLE, assesseurs de la section de législation;

Mme R. DEROY, greffier.

La concordance entre la version française et la version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de M. J.-J. STRYCKMANS.

Le rapport a été présenté par M. J. REGNIER, auditeur. La note du Bureau de coordination a été rédigée par M. J.-L. PAQUET, référendaire adjoint.

Le Greffier,

R. DEROY.

Le Président,

J.-J. STRYCKMANS.

**VOORONTWERP VAN WET VOORGELEGD
AAN DE RAAD VAN STATE**

De tekst van het voorontwerp is identiek met het ingediende ontwerp van wet.

*
* *

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, tweede kamer, op 18 februari 1993 door de Vice-Eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken verzocht hem van advies te dienen over een ontwerp van wet « houdende goedkeuring van het protocol nr. 9 bij het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, gedaan te Rome op 6 november 1990 », heeft op 19 april 1993 het volgend advies gegeven :

Bij het ontwerp zijn geen opmerkingen te maken.

De kamer was samengesteld uit :

De heer J.-J. STRYCKMANS, kamervoorzitter;

De heren Y. BOUQUEY en Y. KREINS, staatsraden;

De heren P. GOTHOT en J. van COMPERNOLLE, assessoren van de afdeling wetgeving;

Mevrouw R. DEROY, griffier.

De overeenstemming tussen de Franse en de Nederlandse tekst werd nagezien onder toezicht van de heer J.-J. STRYCKMANS.

Het verslag werd uitgebracht door de heer J. REGNIER, auditeur. De nota van het Coördinatiebureau werd opgesteld en toegelicht door de heer J.-L. PAQUET, adjunct-referendaris.

De Griffier,

R. DEROY.

De Voorzitter,

J.-J. STRYCKMANS.

PROTOCOL No. 9

to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms

The member States of the Council of Europe, signatories to this Protocol to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, signed at Rome on 4 November 1950 (hereinafter referred to as «the Convention»),

Being resolved to make further improvements to the procedure under the Convention,

Have agreed as follows:

Article 1

For Parties to the Convention which are bound by this Protocol, the Convention shall be amended as provided in Articles 2 to 5.

Article 2

Article 31, paragraph 2, of the Convention, shall read as follows:

«2. The Report shall be transmitted to the Committee of Ministers. The Report shall also be transmitted to the States concerned, and, if it deals with a petition submitted under Article 25, the applicant. The States concerned and the applicant shall not be at liberty to publish it.»

Article 3

Article 44 of the Convention shall read as follows:

«Only the High Contracting Parties, the Commission, and persons, non-governmental organisations or groups of individuals having submitted a petition under Article 25 shall have the right to bring a case before the Court.»

Article 4

Article 45 of the Convention shall read as follows:

«The jurisdiction of the Court shall extend to all cases concerning the interpretation and application of the present Convention which are referred to it in accordance with Article 48.»

Article 5

Article 48 of the Convention shall read as follows:

«1. The following may refer a case to the Court, provided that the High Contracting

PROTOCOLE N° 9

à la Convention de sauvegarde des Droits de l'Homme et des Libertés fondamentales

Les Etats membres du Conseil de l'Europe, signataires du présent Protocole à la Convention de sauvegarde des Droits de l'Homme et des Libertés fondamentales, signée à Rome le 4 novembre 1950 (ci-après dénommée «la Convention»),

Résolus à apporter de nouvelles améliorations à la procédure prévue par la Convention,

Sont convenus de ce qui suit:

Article 1

Pour les Parties à la Convention qui sont liées par le présent Protocole, la Convention est amendée suivant les dispositions des articles 2 à 5.

Article 2

L'article 31, paragraphe 2, de la Convention se lit comme suit:

«2. Le rapport est transmis au Comité des Ministres. Il est également communiqué aux Etats intéressés et, s'il concerne une requête introduite en application de l'article 25, au requérant. Les Etats intéressés, et le requérant n'ont pas la faculté de le publier.»

Article 3

L'article 44 de la Convention se lit comme suit:

«Seules les Hautes Parties Contractantes, la Commission et la personne physique, l'organisation non gouvernementale ou le groupe de particuliers qui a introduit une requête en application de l'article 25 ont qualité pour se présenter devant la Cour.»

Article 4

L'article 45 de la Convention se lit comme suit:

«La compétence de la Cour s'étend à toutes les affaires concernant l'interprétation et l'application de la présente Convention qui lui sont soumises, dans les conditions prévues par l'article 48.»

Article 5

L'article 48 de la Convention se lit comme suit:

«1. A la condition que la Haute Partie Contractante intéressée, s'il n'y en a qu'une,

PROTOCOL NR. 9

bij het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden

De Lid-Staten van de Raad van Europa die dit Protocol bij het op 4 november 1950 te Rome ondertekende Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (hierna te noemen «het Verdrag») hebben ondertekend,

Vastbesloten de procedure op grond van het Verdrag wederom te verbeteren,

Zijn het volgende overeengekomen:

Artikel 1

Voor de Partijen bij het Verdrag die door dit Protocol worden gebonden, wordt het Verdrag gewijzigd zoals is bepaald in de artikelen 2 tot en met 5.

Artikel 2

Artikel 31, tweede lid, van het Verdrag luidt als volgt:

«2. Het rapport wordt aan het Comité van ministers overgelegd. Het wordt eveneens overgelegd aan de betrokken Staten, en, indien het een krachtens artikel 25 ingediend verzoekschrift betreft, aan de verzoeker. De betrokken Staten en de verzoeker mogen het niet openbaar maken.»

Artikel 3

Artikel 44 van het Verdrag luidt als volgt:

«Alleen de Hoge Verdragsluitende Partijen, de Commissie en personen, niet-gouvernementele organisaties of groepen van personen die een verzoekschrift hebben ingediend krachtens artikel 25, hebben het recht zaken aan het Hof voor te leggen.»

Artikel 4

Artikel 45 van het Verdrag luidt als volgt:

«De rechtsmacht van het Hof strekt zich uit over alle zaken betrekking hebbend op de interpretatie en de toepassing van dit Verdrag die overeenkomstig artikel 48 bij het Hof aanhangig zijn gemaakt.»

Artikel 5

Artikel 48 van het Verdrag luidt als volgt:

«Mits de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij, indien er slechts één is, of de

Party concerned, if there is only one, or the High Contracting Parties concerned, if there is more than one, are subject to the compulsory jurisdiction of the Court or, failing that, with the consent of the High Contracting Party concerned, if there is only one, or of the High Contracting Parties concerned if there is more than one:

- a) the Commission;
- b) a High Contracting Party whose national is alleged to be a victim;
- c) a High Contracting Party which referred the case to the Commission;

d) a High contracting Party against which the complaint has been lodged;

e) the person, non-governmental organisation or group of individuals having lodged the complaint with the Commission.

2. If a case is referred to the Court only in accordance with paragraph 1.e, it shall first be submitted to a panel composed of three members of the Court. There shall sit as an *ex-officio* member of the panel the judge who is elected in respect of the High Contracting Party against which the complaint has been lodged, or, if there is none, a person of its choice who shall sit in the capacity of judge. If the complaint has been lodged against more than one High Contracting Party, the size of the panel shall be increased accordingly.

In the case does not raise a serious question affecting the interpretation or application of the Convention and does not for any other reason warrant consideration by the Court, the panel may, by a unanimous vote, decide that it shall not be considered by the Court. In that event, the Committee of Ministers shall decide, in accordance with the provisions of Article 32, whether there has been a violation of the Convention.»

Article 6

1. This Protocol shall be open for signature by member States of the Council of Europe signatories to the Convention, which may express their consent to be bound by:

- a) signature without reservation as to ratification, acceptance or approval; or
- b) signature subject to ratification, acceptance or approval, followed by ratification, acceptance or approval.

2. The instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

ou les Hautes Parties Contractantes intéressées, s'il y en a plus d'une, soient soumises à la juridiction obligatoire de la Cour ou, à défaut, avec le consentement ou l'agrément de la Haute Partie Contractante intéressée, s'il n'y en a qu'une, ou des Hautes Parties Contractantes intéressées, s'il y en a plus d'une, une affaire peut être déferée à la Cour:

- a) par la Commission;
- b) par une Haute Partie Contractante dont la victime est le ressortissant;
- c) par une Haute Partie Contractante qui a saisi la Commission;

d) par une Haute Partie Contractante mise en cause;

e) par la personne physique, l'organisation non gouvernementale ou le groupe de particuliers qui a saisi la Commission.

2. Si une affaire n'est déferée à la Cour que sur la base de l'alinéa e du paragraphe 1, l'affaire est d'abord soumise à un comité composé de trois membres de la Cour. Fera partie d'office du comité le juge élu au titre de la Haute Partie Contractante contre laquelle la requête a été introduite ou, à défaut, une personne de son choix pour siéger en qualité de juge. Si la requête a été introduite contre plus d'une Haute Partie Contractante, le nombre de membres du comité sera augmenté en conséquence.

Si l'affaire ne soulève aucune question grave relative à l'interprétation ou à l'application de la Convention, et si elle ne justifie pas, pour d'autres raisons, un examen par la Cour, le comité peut décider, à l'unanimité, quelle ne sera pas examinée par la Cour. En pareil cas, le Comité des Ministres décide, dans les conditions prévues par l'article 32, s'il y a eu ou non violation de la Convention.»

Article 6

1. Le présent Protocole est ouvert à la signature des Etats membres du Conseil de l'Europe signataires de la Convention, qui peuvent exprimer leur consentement à être liés par:

- a) signature sans réserve de ratification, d'acceptation ou d'approbation; ou
- b) signature sous réserve de ratification, d'acceptation ou d'approbation, suivie de ratification, d'acceptation ou d'approbation.

2. Les instruments de ratification, d'acceptation ou d'approbation seront déposés près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

betrokken Hoge Verdragsluitende Partijen, indien er meer dan één zijn, onderworpen zijn aan de bindende rechtsmacht van het Hof of, bij gebreke daarvan, met de instemming van de betrokken Hoge Verdragsluitende Partij, indien er slechts één is, of van de betrokken Hoge Verdragsluitende Partijen, indien er meer dan één zijn, kan een zaak bij het Hof worden aanhangig gemaakt:

- a) door de Commissie;
- b) door de Hoge Verdragsluitende Partij van wie het slachtoffer de onderdaan is;
- c) door een Hoge Verdragsluitende Partij die de zaak bij de Commissie aanhangig heeft gemaakt;

d) door een Hoge Verdragsluitende Partij tegen wie de klacht is ingediend;

e) door de persoon, niet-gouvernementele organisatie of groep van personen die de klacht bij de Commissie heeft ingediend.

2. Indien een zaak slechts overeenkomstig het eerste lid, letter e), bij het Hof aanhangig wordt gemaakt, wordt zij eerst voorgelegd aan een panel, bestaande uit drie leden van het Hof. *Ex officio* zal van het panel deel uitmaken de rechter die is gekozen met betrekking tot de Hoge Verdragsluitende Partij tegen wie de klacht is ingediend of, bij gebreke daarvan, iemand van haar keuze om daarin als rechter zitting te hebben. Indien de klacht tegen meer dan één Hoge Verdragsluitende Partij is ingediend, wordt het ledental van het panel op overeenkomstige wijze vergroot.

Indien de zaak niet een ernstig vraagstuk betreft dat de interpretatie of toepassing van het Verdrag raakt en niet om enige andere reden behandeling door het Hof rechtvaardigt, kan het panel, met eenparigheid van stemmen, beslissen dat de zaak niet door het Hof zal worden behandeld. In dat geval beslist het Comité van Ministers, in overeenstemming met de bepalingen van artikel 32, over de vraag of het Verdrag al dan niet geschonden is.»

Artikel 6

1. Dit Protocol staat open voor ondertekening door Lid-Staten van de Raad van Europa die het Verdrag hebben ondertekend, zij kunnen hun instemming door dit Protocol te worden gebonden tot uitdrukking brengen door:

- a) ondertekening zonder voorbehoud van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring, of
- b) ondertekening onder voorbehoud van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring, gevolgd door bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring.

2. De akten van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring worden nedergelegd bij de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa.

Article 7

1. This Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date on which ten member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Protocol in accordance with the provisions of Article 6.

2. In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of three months after the date of signature or of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 8

The Secretary of the Council of Europe shall notify all the member States or the Council of Europe of:

- a) any signature;
- b) the deposit of any instrument of ratification, acceptance or approval;
- c) any date of entry into force of this Protocol in accordance with Article 7;
- d) any other act, notification or declaration relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Rome, this 6th day of November 1990, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe.

*For the Government
of the Republic of Austria:*

*with reservation in respect
of ratification or acceptance*

Werner SAUTTER

Article 7

1. Le présent Protocole entrera en vigueur le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date à laquelle dix Etats membres du Conseil de l'Europe auront exprimé leur consentement à être liés par le Protocole conformément aux dispositions de l'article 6.

2. Pour tout Etat membre qui exprimera ultérieurement son consentement à être lié par le Protocole, celui-ci entrera en vigueur le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date de la signature ou du dépôt de l'instrument de ratification, d'acceptation ou d'approbation.

Article 8

Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe notifiera à tous les Etats membres du Conseil de l'Europe:

- a) toute signature;
- b) le dépôt de tout instrument de ratification, d'acceptation ou d'approbation;
- c) toute date d'entrée en vigueur du présent Protocole conformément à son article 7;
- d) tout autre acte, notification ou déclaration ayant trait au présent Protocole.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé le présent Protocole.

Fait à Rome, le 6 novembre 1990, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire qui sera déposé dans les archives du Conseil de l'Europe. Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe en communiquera copie certifiée conforme à chacun des Etats membres du Conseil de l'Europe.

*Pour le Gouvernement
de la République d'Autriche:*

*sous réserve de ratification
ou d'acceptation*

Werner SAUTTER

Artikel 7

1. Dit Protocol treedt in werking op de eerste dag van de maand volgend op het verstrijken van een tijdvak van drie maanden na de datum waarop tien Lid-Staten van de Raad van Europa hun instemming door het Protocol te worden gebonden tot uitdrukking hebben gebracht overeenkomstig de bepalingen van artikel 6.

2. Met betrekking tot iedere Lid-Staat die later zijn instemming door het Protocol te worden gebonden tot uitdrukking brengt, treedt het in werking op de eerste dag, van de maand volgend op het verstrijken van een tijdvak van drie maanden na de datum van ondertekening of van nederlegging van de akte van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring.

Artikel 8

De Secretaris-Generaal van de Raad van Europa geeft alle Lid-Staten van de Raad van Europa kennis van:

- a) iedere ondertekening;
- b) de nederlegging van iedere akte van bekrachtiging, aanvaarding of goedkeuring;
- c) iedere datum van inwerkingtreding van dit Protocol overeenkomstig artikel 7;
- d) iedere andere handeling, kennisgeving of verklaring met betrekking tot dit Protocol.

Ten blijke waarvan de ondergetekenden, daartoe behoorlijk gemachtigd, dit Protocol hebben ondertekend.

Gedaan te Rome, de 6e november 1990, in de Engelse en de Franse taal, zijnde beide teksten gelijkelijk authentiek, in een enkel exemplaar, hetwelk zal worden nedergelegd in het archief van de Raad van Europa. De Secretaris-Generaal van de Raad van Europa zal gewaarmerkte afschriften doen toekomen aan elk van de Lid-Staten van de Raad van Europa.

*Voor de Regering
van de Republiek Oostenrijk:*

*onder voorbehoud van bekrachtiging
of van aanvaarding*

Werner SAUTTER

<p><i>For the Government of the Kingdom of Belgium :</i></p> <p><i>with reservation in respect of ratification or acceptance</i></p> <p>Strasbourg, 8th November 1990</p> <p>Melchior WATHELET</p>	<p><i>Pour le Gouvernement du Royaume de Belgique :</i></p> <p><i>sous réserve de ratification ou d'acceptation</i></p> <p>Strasbourg, le 8 novembre 1990</p> <p>Melchior WATHELET</p>	<p><i>Voor de Regering van het Koninkrijk België :</i></p> <p><i>onder voorbehoud van bekrachtiging of van aanvaarding</i></p> <p>Straatsburg, 8 november 1990</p> <p>Melchior WATHELET</p>
<p><i>For the Government of the Republic of Cyprus :</i></p> <p><i>with reservation in respect of ratification or acceptance</i></p> <p>George IACOVOU</p>	<p><i>Pour le Gouvernement de la République de Chypre :</i></p> <p><i>sous réserve de ratification ou d'acceptation</i></p> <p>George IACOVOU</p>	<p><i>Voor de Regering van de Republiek Cyprus :</i></p> <p><i>onder voorbehoud van bekrachtiging of van aanvaarding</i></p> <p>George IACOVOU</p>
<p><i>For the Government of the Kingdom of Denmark :</i></p> <p><i>with reservation in respect of ratification or acceptance</i></p> <p>Otto MØLLER</p>	<p><i>Pour le Gouvernement du Royaume de Danemark :</i></p> <p><i>sous réserve de ratification ou d'acceptation</i></p> <p>Otto MØLLER</p>	<p><i>Voor de Regering van het Koninkrijk Denemarken :</i></p> <p><i>onder voorbehoud van bekrachtiging of van aanvaarding</i></p> <p>Otto MØLLER</p>
<p><i>For the Government of the Republic of Finland :</i></p> <p><i>with reservation in respect of ratification or acceptance</i></p> <p>Pertti PAASIO</p>	<p><i>Pour le Gouvernement de la République de Finlande :</i></p> <p><i>sous réserve de ratification ou d'acceptation</i></p> <p>Pertti PAASIO</p>	<p><i>Voor de Regering van de Republiek Finland :</i></p> <p><i>onder voorbehoud van bekrachtiging of van aanvaarding</i></p> <p>Pertti PAASIO</p>
<p><i>For the Government of the French Republic :</i></p> <p><i>with reservation in respect of approval</i></p> <p>Elisabeth GUIGOU</p>	<p><i>Pour le Gouvernement de la République française :</i></p> <p><i>sous réserve d'approbation</i></p> <p>Elisabeth GUIGOU</p>	<p><i>Voor de Regering van de Franse Republiek :</i></p> <p><i>onder voorbehoud van goedkeuring</i></p> <p>Elisabeth GUIGOU</p>
<p><i>For the Government of the Federal Republic of Germany :</i></p> <p><i>with reservation in respect of ratification or acceptance</i></p> <p>Georges PAPOULIAS</p>	<p><i>Pour le Gouvernement de la République fédérale d'Allemagne :</i></p> <p><i>sous réserve de ratification ou d'acceptation</i></p> <p>Georges PAPOULIAS</p>	<p><i>Voor de Regering van de Bondsrepubliek Duitsland :</i></p> <p><i>onder voorbehoud van bekrachtiging of van aanvaarding</i></p> <p>Georges PAPOULIAS</p>

*For the Government
of the Republic of Hungary:*

*with reservation in respect
of ratification or acceptance*

Géza JESZENSKY

*For the Government
of the Icelandic Republic:*

*For the Government
of Ireland:*

*For the Government
of the Italian Republic:*

*with reservation in respect
of ratification or acceptance*

Claudio VITALONE

*For the Government
of the Principality of Liechtenstein:*

*For the Government
of the Grand Duchy of Luxembourg:*

*with reservation in respect
of ratification or acceptance*

Robert GOEBBELS

*For the Government
of Malta:*

*with reservation in respect
of ratification or acceptance*

Guido de MARCO

*For the Government
of the Kingdom of the Netherlands:*

*For the Government
of the Kingdom of Norway:*

*Pour le Gouvernement
de la République de Hongrie:*

*sous réserve de ratification
ou d'acceptation*

Géza JESZENSKY

*Pour le Gouvernement
de la République islandaise:*

*Pour le Gouvernement
d'Irlande:*

*Pour le Gouvernement
de la République italienne:*

*sous réserve de ratification
ou d'acceptation*

Claudio VITALONE

*Pour le Gouvernement
de la Principauté de Liechtenstein:*

*Pour le Gouvernement
du Grand-Duché de Luxembourg:*

*sous réserve de ratification
ou d'acceptation*

Robert GOEBBELS

*Pour le Gouvernement
de Malte:*

*sous réserve de ratification
ou d'acceptation*

Guido de MARCO

*Pour le Gouvernement
du Royaume des Pays-Bas:*

*Pour le Gouvernement
du Royaume de Norvège:*

*Voor de Regering
van de Republiek Hongarije:*

*onder voorbehoud van bekrachtiging
of van aanvaarding*

Géza JESZENSKY

*Voor de Regering
van de Republiek IJsland:*

*Voor de Regering
van Ierland:*

*Voor de Regering
van de Italiaanse Republiek:*

*onder voorbehoud van bekrachtiging
of van aanvaarding*

Claudio VITALONE

*Voor de Regering
van de Vorstendom Liechtenstein:*

*Voor de Regering
van het Groothertogdom Luxemburg:*

*onder voorbehoud van bekrachtiging
of van aanvaarding*

Robert GOEBBELS

*Voor de Regering
van Malta:*

*onder voorbehoud van bekrachtiging
of van aanvaarding*

Guido de MARCO

*Voor de Regering
van het Koninkrijk der Nederlanden:*

*Voor de Regering
van het Koninkrijk Noorwegen:*

<i>For the Government of the Portuguese Republic :</i>	<i>Pour le Gouvernement de la République portugaise :</i>	<i>Voor de Regering van de Portugese Republiek :</i>
<i>For the Government of the Republic of San Marino :</i>	<i>Pour le Gouvernement de la République de Saint-Marin :</i>	<i>Voor de Regering van de Republiek San Marino :</i>
<i>with reservation in respect of ratification or acceptance</i>	<i>sous réserve de ratification ou d'acceptation</i>	<i>onder voorbehoud van bekrachtiging of van aanvaarding</i>
Gabriele GATTI	Gabriele GATTI	Gabriele GATTI
<i>For the Government of the Kingdom of Spain :</i>	<i>Pour le Gouvernement du Royaume d'Espagne :</i>	<i>Voor de Regering van het Koninkrijk Spanje :</i>
<i>For the Government of the Kingdom of Sweden :</i>	<i>Pour le Gouvernement du Royaume de Suède :</i>	<i>Voor de Regering van het Koninkrijk Zweden :</i>
<i>with reservation in respect of ratification or acceptance</i>	<i>sous réserve de ratification ou d'acceptation</i>	<i>onder voorbehoud van bekrachtiging of van aanvaarding</i>
Sten ANDERSSON	Sten ANDERSSON	Sten ANDERSSON
<i>For the Government of the Swiss Confederation</i>	<i>Pour le Gouvernement de la Confédération suisse :</i>	<i>Voor de Regering van de Zwitserse Confederatie :</i>
<i>with reservation in respect of ratification or acceptance</i>	<i>sous réserve de ratification ou d'acceptation</i>	<i>onder voorbehoud van bekrachtiging of van aanvaarding</i>
Klaus JACOBI	Klaus JACOBI	Klaus JACOBI
<i>For the Government of the Turkish Republic :</i>	<i>Pour le Gouvernement de la République turque :</i>	<i>Voor de Regering van de Turkse Republiek :</i>
<i>with reservation in respect of ratification or acceptance</i>	<i>sous réserve de ratification ou d'acceptation</i>	<i>onder voorbehoud van bekrachtiging of van aanvaarding</i>
Kâmran INAN	Kâmran INAN	Kâmran INAN
<i>For the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland :</i>	<i>Pour le Gouvernement du Royaume-Uni de Grande-Bretagne et d'Irlande du Nord :</i>	<i>Voor de Regering van het Verenigd Koninkrijk Groot-Brittannië en Noord-Ierland :</i>